

О Д Г О В О Р И
Кривичног одељења Врховног касационог суда
на спорна правна питања нижестепених судова
са седнице одржане дана 24.11.2014. године

ЗКП

1. Уколико је у току кривичног поступка окривљени био у притвору, а током трајања поступка његов бранилац (било изабрани, било бранилац постављен по службеној дужности) готово свакодневно је ишао у посету окривљеном, при чему је број тих посета далеко већи од броја одржаних и неодржаних, а заказиваних рочишта за главни претрес, има ли тај бранилац на крају поступка право на накнаду трошкова за сваки од тих одлазака код окривљеног (наравно, изабрани бранилац у случају да се поступак не заврши правноснажном осуђујућом пресудом, а бранилац по службеној дужности независно од исхода поступка)?

ОДГОВОР:

Како је одредбом члана 261. став 2. тачка 7) ЗКП прописано да у трошкове кривичног поступка спадају награда и нужни издаци браниоца, суд ће у сваком конкретном случају, имајући у виду сложеност предмета, број кривичних дела, бројност доказа и др., ценити нужност и неопходност сваке посете те тако да ли и у ком обиму трошкови везани за те посете браниоца притвореном лицу спадају у нужне трошкове у смислу наведене законске одредбе.

.....

2. Има ли веће суда из члана 21. став 4. ЗКП овлашћење да оцењује разлоге целисходности из члана 33. ЗКП, у ситуацији када је поступајући судија тог већа, у складу са чланом 34. ЗКП, затражио да се суд огласи месно ненадлежним и да се донесе решење да се предмет проследи другом суду (за који поступајући судија сматра да је то месно надлежан суд), с обзиром на то да по члану 33. ЗКП о разлозима целисходно рачуна води Врховни касациони суд?

ОДГОВОР:

Одредбом члана 33. ЗКП одређено је да Врховни касациони суд може, на предлог судије за претходни поступак, судије појединаца или председника већа, одредити други стварно надлежан суд, ако је очигледно да ће се тако лакше спровести поступак или ако постоје други важни разлози. Стога, у случају када се о ненадлежности одлучује на основу одредби члана 34. ЗКП, веће из члана 21. став 4. ЗКП нема овлашћење да оцењује разлоге целисходности из члана 33. ЗКП.

.....

3. Окривљеном је постављен бранилац од стране јавног тужиоца пре него што је саслушан пред полицијским службеницима и пре него што је донета наредба за спровођење истраге. Да ли трошкови који су настали том приликом спадају у трошкове кривичног поступка будући да члан 261. став 1. ЗКП

прописује да су трошкови кривичног поступка трошкови од његовог покретања до завршетка а члан 7. став 1. тачка 1) ЗКП прописује да је тај кривични поступак покренут доношењем наредбе о спровођењу истраге?

ОДГОВОР:

Кривични поступак се, у смислу члана 7. став 1. тач.1) ЗКП, покреће доношењем наредбе о спровођењу истраге, па трошкови поступка настали пре доношења те наредбе не спадају у трошкове кривичног поступка у смислу члана 261. став 1. ЗКП.

.....

4. У случају кад је од стране суда издата наредба за расписивање потернице, може ли се време од дана расписивања потернице рачунати у рок релативне застарелости кривичног гоњења или је расписивање потернице радња трајног карактера усмерена на откривање окривљеног?

ОДГОВОР:

Даном расписивања потернице прекида се релативна застарелост кривичног гоњења и од тог дана застарелост кривичног гоњења почиње поново да тече на основу члана 104. став 3.и став 4. Кривичног законика.

.....

5. Чланом 429. став 1. тачка 1. и 2. ЗКП предвиђени су случајеви када писмено израђена пресуда не мора да садржи образложење. Дакле, законодавац је у тим случајевима ослободио судију обавезе да образложи писмено израђену пресуду.

Да ли у тим случајевима изостанак образложења може да представља разлог за укидање пресуде и под који основ за укидање се може подвести (да ли то може да представља битну повреду поступка)?

Да ли другостепени суд, укидајући пресуду због изостанка образложења, уколико пресуда у смислу наведених прописа није морала да садржи образложење, може да наложи првостепеном суду да „поступајући по примедбама суда за своју одлуку даје јасне разлоге које ће образложити“?

ОДГОВОР:

Пресуда донета у смислу члана 429. став 1. тачка 2) ЗКП не мора да садржи образложење, а другостепени суд, поступајући по жалби на такву пресуду, исту неће укинути због тога што не садржи образложење, с тим што првостепени суд треба да правно неуке странке које немају бранииоца, поучи о праву да могу тражити образложење пресуде одмах по објављивању исте, у смислу члана 429. став 2. ЗКП и да то констатује у записник.

.....

6. Када се окривљени саслушава у смислу члана 212. став 5. ЗКП на судија за претходни поступак или ванпретресно веће одлучи да претходно донето решење о притвору остане на снази, да ли радити писмени отправак те одлуке и да ли на такву одлуку окривљени има право жалбе?

Питање се заснива на одредбама

-члана 269. ЗКП који предвиђа да се у поступку одлуке донесе у облику пресуде, решења и наредбе (па би предметна одлука имала облик „решење“);

-члана 465. ЗКП који предвиђа да се против решења органа поступка донесених у првом степену, странке, браниоци и лица чија су права повређена могу изјавити жалбу увек када у овом закону није изричито одређено да жалба није дозвољена, а члан 212. ЗКП изричито не искључује жалбу на одлуку о остављању решења о притвору на снази;

-члана 274. ЗКП који предвиђа да се преписи одлука против којих је дозвољена жалба достављају са поуком о праву на жалбу.

ОДГОВОР:

Када се окривљени саслушава у смислу члана 212. став 5. ЗКП, па судија за претходни поступак или ванпретресно веће одлуче да претходно донето решење о притвору остане на снази, одлуку о томе ће донети у форми решења, при чему ће израдити и писане отправке истог у коме ће учиниоцима у поступку дати поуку о праву на жалбу (сходно члановима 212, 269, 274. и 465. ЗКП).

.....

7. Ко даје дозволу за посете притворенику после доношења првостепене пресуде, када се окривљени налази у притвору до упућивања на издржавање казне, када се списи предмета налазе у другостепеном суду по жалби, с обиром на то да првостепени суд не располаже валидним подацима о окривљеним, конкретним околностима случаја и слично?

ОДГОВОР:

На основу члана 219. став 4. ЗКП, после подигнуте оптужнице до правноснажности пресуде, дозволу за посете издаје председник поступајућег већа.

.....

8. У спроведеној истрази вештачењем је утврђено да је урачунљивост окривљеног била смањена до битног (или битно) и да је индикована мера безбедности обавезног психијатријског лечења, с тим да је вештак определио меру лечења на слободи. Јавни тужилац у оптужби предлаже изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења у установи. Да ли је суд слободан да према изреченој казни (изриче затворску казну) изрекне меру затвореног типа без допунског изјашњења вештака на околности евентуалних контраиндикација у погледу начина извршења мере, имајући у виду одредбу члана 82. став 3. Кривичног законика?

ОДГОВОР:

Суд није везан предлогом вештака о начину извршења мера безбедности, па не мора да прибавља допунско изјашњење, а о мери безбедности одлучује у складу са одредбама чланова 81. и 82. КЗ. Када суд изрекне казну оптуженом који је учинио кривично дело у стању битно смањене урачунљивости, изрећи истом пресудом и меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у

здравственој установи, ако утврди да за то постоје законски услови - члан 529. ЗКП.

.....

9. Код поступка за изрицање јединствене казне, да ли је суд у обавези да по службеној дужности проверава да ли осуде за које се тражи спајање казне испуњавају услове за примену Закона о амнестији и да ли, уколико се утврди да су услови испуњени, суд одлучује о примени Закона о амнестији у оквиру исте одлуке којом окривљеног осуђује на јединствену казну затвора?

ОДГОВОР:

У поступку за изрицање јединствене казне суд није у обавези да по службеној дужности проверава да ли осуде које су предмет захтева за спајање казни испуњавају услове за примену закона о амнестији.

.....

10. Према члану 52. тачка 4. КЗ рад у јавном интересу се не може изрећи без пристанка учиниоца. У којој фази поступка треба затражити изјашњење окривљеног, а да се не прејудира одлука суда по питању кривице, односно не повреди принцип презумције невиности, нарочито уколико се окривљени брани негирајући извршење кривичног дела?

ОДГОВОР:

Ако се кривични поступак води због кривичног дела за које се по закону може изрећи казна рад у јавном интересу, суд ће то окривљеном предочити, као могућност, у фази давања завршних речи и затражити да се изјасни у вези са тим.

.....

11. Када јавни тужилац стави предлог за одузимање предмета из моралних разлога (члан 87. КЗ) пре покретања кривичног поступка, у вези са кривичним делом неовлашћено организовање игара на срећу из члана 352. КЗ, код чињенице да је поступак одлагања кривичног гоњења тек започео или да ће започети (како тужилац поднеском извештава суд), шта би био предмет оцене суда, односно од каквог значаја за одлуку би имала околност да поступак одлагања није ни отпочео или да није окончан, те ко би био функционално надлежан да донесе такву одлуку (судија за претходни поступак или Кв веће)?

ОДГОВОР:

Суд није овлашћен да одлучује о мерама безбедности пре покретања судског поступка па ће стога судија за претходни поступак одбацити предлог за одузимање предмета.

.....

12. Ако у току кривичног поступка наступи апсолутна застарелост кривичног гоњења, да ли председник већа може донети решење о обустави кривичног поступка сходно одредби члана 352. став 1. тачка 3) ЗКП или решење доноси веће из члана 21. став 4. ЗКП?

ОДГОВОР:

На основу одредбе члана 352. став 1. тачка 3) ЗКП, решење о обустави кривичног поступка услед наступања апсолутне застарелости до окончања припремног рочишта доноси председник већа а ако се поступак налази у фази главног претреса судеће веће ће донети пресуду којом се оптужба одбија.

.....

13. Да ли оштећени треба да се удаљи из суднице приликом изношења одбране окривљеног, имајући у виду да оштећени може да поставља питања окривљеном (посебно уколико није испитан у ранијем поступку)?

ОДГОВОР:

Да ли оштећеног треба удаљити из суднице приликом изношења одбране окривљеног зависи од тога у ком својству учествује у поступку:

-ако у поступку учествује у својству оштећеног као тужиоца неће се удаљити из суднице, у смислу одредбе члана 390. став 3. ЗКП;

-ако у поступку учествује као оштећени кога треба испитати у својству сведока, онда ће се по правилу удаљити из суднице, у смислу одредби члана 390. став 1. и 400. став 1. ЗКП.

.....

14. Одредбом члана 98. став 2. ЗКП прописано је да се после опитих питања, сведок позива да изнесе све што му је у предмету познато. Да ли ће странка која је предложила сведока позвати истог да изнесе све што му је у предмету познато или ће то учинити председник већа?

ОДГОВОР:

Главним претресом руководи председник већа у смислу одредби члана 367. ЗКП, те је овлашћен да одлучује о редоследу извођење доказа, па и да позове сведоке да изнесу све што им је у предмету познато (члан 98. став 2. ЗКП).

.....

15. Ако постоји сагласност странака за укидање притвора код споразума о признању кривице, да ли председник већа, односно судија појединац може да укине притвор?

ОДГОВОР:

Уколико у случају споразума о признању кривице постоји сагласност странака за укидање притвора, председник већа, односно судија појединац је овлашћен да укине притвор.

.....

16. Да ли се у смислу одредбе члана 406. став 1. тачка 5) ЗКП може извршити упознавање са садржином записника о саслушању малолетника у припремном поступку, према коме је поступак раздвојен?

ОДГОВОР:

Упознавање са садржином записника о саслушању малолетника у припремном поступку, према коме је поступак раздвојен, врши се на основу члана 406. став 1. тачка 5. ЗКП, будућу да то није у супротности са одредбама Закона о малолетницима.

.....

17. Да ли се уредном доставом адвокату за кога постоји пуномоћје у предмету (браниоцу окривљеног, пуномоћнику оштећеног и пуномоћнику приватног тужиоца) сматра достављање адвокатској канцеларији адвоката на адреси назначеној у пуномоћју, односно да ли се уредном доставом сматра само лично уручење том адвокату, као и да ли је неопходно да суд у списима предмета има податке о својству лица које је писмено примило у адвокатској канцеларији, односно његовом равноправном статусу у конкретној адвокатској канцеларији?

ОДГОВОР:

Достављање адвокату је регулисано одредбама члана 243. ЗКП, које између осталог прописују и достављање на радном месту. Стога ће достава бити уредна и у случају када је достављање извршено адвокатској канцеларији адвоката на адреси која је назначена у пуномоћју, при чему суд у списима предмета не мора да има податке о својству лица које је писмено примило у адвокатској канцеларији, нити о његовом равноправном статусу у тој адвокатској канцеларији. У прилог оваквом закључку су и одредбе члана 246. став 2. ЗКП, које регулишу посебно ситуацију – када окривљени пуномоћјем овласти браниоца за пријем писмена од чијег достављања тече рок за изјављивање правног лека и које прописују да се сматра да је достављање извршено предајом писмена адвокатској канцеларији браниоца.

.....

18. Да ли је окривљеном обезбеђено право на одбрану уколико је изнео одбрану у присуству браниоца по службеној дужности, када му је за браниоца по службеној дужности постављен адвокат који није на списку адвоката који је доставила надлежна адвокатска комора у смислу члана 76. став 1. ЗКП и да ли се записник о саслушању окривљеног сачињен у присуству тог браниоца може користити као доказ у поступку?

19. Да ли се као доказ у поступку може користити записник о саслушању окривљеног који је сачињен у присуству браниоца окривљеног по службеној дужности, када му је за браниоца постављен адвокат који није уписан у надлежну адвокатску комору, већ у неку другу подручну комору?

ОДГОВОР:

У описаним ситуацијама окривљеном је обезбеђено право на одбрану уколико је одбрану изнео у присуству браниоца из редова адвоката, а записник о његовом саслушању није незаконит и може се користити као доказ у поступку.

.....

20. Да ли се у поступку изрицања јединствене казне затвора, ако су испуњени законски услови из члана 62. став 1. КЗ и члана 552. став 1. тачка 1) ЗКП могу спајати две казне затвора од којих је једна казна затвора која треба да се изврши у „класичној затворској установи“, а друга казна она коју осуђени по одлуци суда, сходно члану 45. став 5. КЗ, треба да издржи на тај начин што не сме напуштати просторије у којима станује (тзв. "кућни затвор")?

21. Уколико се овакве две казне могу спајати и изрицати јединствена казна затвора, како онда треба да гласи изрека пресуде којом се те две казне спајају у једну јединствену и на који начин ће се у том случају та јединствена казна затвора извршити, односно где ће се извршити – у просторијама у којима осуђени станује или у затворској установи?

ОДГОВОР:

У смислу одредбе члана 552. став 1. тачка 1) ЗКП дозвољено је спајање казне затвора (члан 45. став 1. КЗ) и казне затвора коју осуђени по одлуци суда, сходно члану 45. став 5. КЗ, треба да издржи на тај начин што не сме напуштати просторије у којима станује (тзв. "кућни затвор") и изрицање јединствене казне по правилима за одмеравање казне за дела у стицају а појединачне казне су изгубиле своју самосталност.

Уколико је јединствена казна затвора изречена у трајању до једне године суд ће ценећи све околности (члан 45. став 5. КЗ) одлучити да ли ће одредити да се изврши на начин што не сме напуштати просторије у којима станује (тзв. "кућни затвор") а уколико је јединствена казна изречена у трајању од преко једне године, не могу се применити одредбе члана 45. став 5. и 6. КЗ.

.....

22. Када је пре 01.10.2013. године суд донео решење о прекиду истраге, на окривљени после тог датума буде лишен слободе, да ли истрагу спроводи суд или јавно тужилаштво?

ОДГОВОР:

У овој процесној ситуацији истрагу ће да настави јавни тужилац будући да се у складу са одредбом члана 250. став 6. Судског пословника, правноснажношћу решења о прекиду, тај предмет сматра коначно решеним и фактички истрага више није у току.

.....

КЗ

1. Да ли код кривичног дела одузимање малолетног лица из члана 191. КЗ малолетно лице о коме је реч у овом кривичном делу може (односно треба) да има статус оштећеног или не?

ОДГОВОР:

Код кривичног дела из члана 191. КЗ малолетно лице може имати статус оштећеног.

.....

2. Чланом 57. став 3. Кривичног законика је предвиђено да се не може ублажити казна учиниоцу кривичног дела који је раније осуђиван за истоврсно кривично дело. Да ли се то односи на осуде пре него што је учињено предметно кривично дело или на осуде пре пресуђења за предметно кривично дело?

ОДГОВОР:

Одредбе члана 57. став 3. КЗ се односе на осуде за истоврсна кривична дела која је учинилац извршио пре чињења предметног кривичног дела.

.....

3. Чланом 275. став 1. КЗ је предвиђено да ко ради крађе обори у шуми, парку или дрвореду једно или више стабала, а количина обореног дрвета је већа од једног метра кубног, казниће се новчаном казном или затвором до једне године.

Да ли опис радње извршења код кривичног дела шумске крађе из члана 275. став 1. КЗ имајући у виду цитирани законски текст, треба да садржи наводе у вези тога шта је учинилац касније, након обарања стабала, са њима учинио?

Да ли ће изрека пресуде у којој није наведено шта је учинилац урадио са обореним стаблима бити неразумљива?

ОДГОВОР:

Ако из описа радњи извршења конкретног кривичног дела из члана 275. став 1. КЗ јасно произилази да су у датом случају стабла обарана ради крађе, у истом не мора бити посебно наведено шта је учинилац, након обарања, учинио са стаблима. Самим тим изрека пресуде у којој није наведено шта је учинилац урадио са обореним стаблима неће бити неразумљива.

.....

ОСТАЛО

1. Полазећи од Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС“, бр.101/2013 од 20.11.2013. године), који у члану 13. прелазних и завршних одредаба прописује да предмете у којима до почетка примене овог закона није донета одлука од судова и јавних тужилаштава основаних Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС“, бр.116/08), преузимају месно надлежни судови и јавна тужилаштва основани овим законом, поставља се питање да ли се то односи и на правноснажно пресуђене предмете поводом примене различитих института (амнестије, застарелост извршења, спајање казне, замена новчане казне казном затвора, опозив условне осуде) у којима није донета одлука поводом различитих предлога странака или по службеној дужности за време важења цитираног закона?

ОДГОВОР:

Одредбом члан 13. прелазних и завршних одредаба Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС“, бр.101/2013 од 20.11.2013. године) прописано је да предмете у којима до дана почетка примене тог закона није донета одлука судова и јавних тужилаштава основаних Законом о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава („Службени гласник РС“, бр.116/08), преузимају месно надлежни судови и јавна тужилаштва који су основани овим новим законом. Предметна одредба односи се на све предмете у којима за време важења старог закона није донета одлука без обзира на фазу поступка и на све институте који се могу применити поводом различитих предлога странака или по службеној дужности (амнестија, застарелост извршења – спајање казне, замена новчане казне казном затвора, опозив условне осуде).

.....